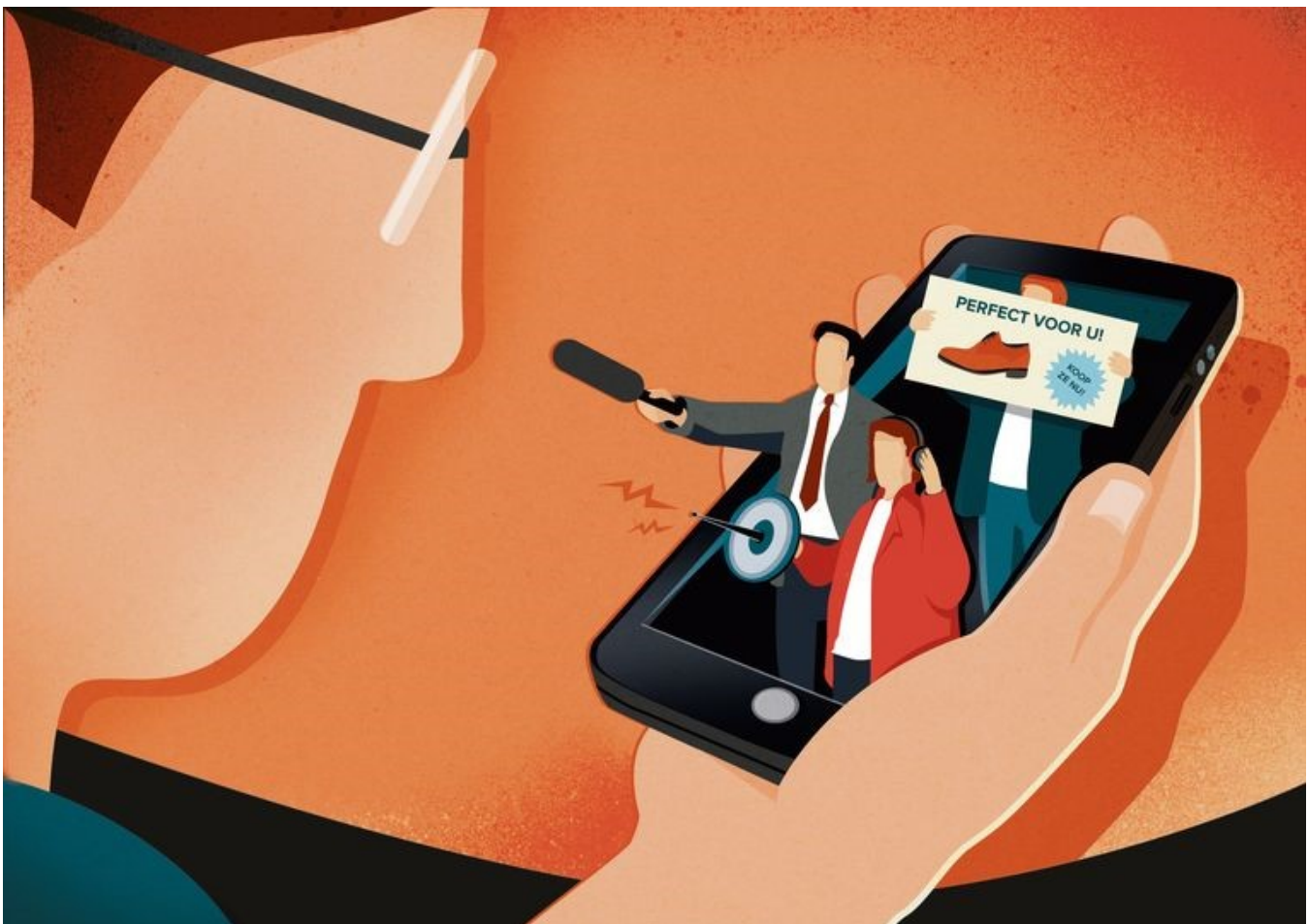

Waarom is het erg dat Facebook alles van ons weet?

RELIGIE EN FILOSOFIE

Leonie Breebaart – 16:44, 28 januari 2019

▲ © Studio Vong

Waarover debatteren filosofen als ze onder elkaar zijn? Trouw doet maandelijks verslag van een discussie. Dit keer met ethici in Amsterdam. Wat is privacy? En waarom moeten we daarvoor vechten?

U krijgt 5 artikelen van Trouw cadeau. Dit is nummer 1 .

Onbeperkt onze artikelen lezen? [Digitaal Basis € 2.50 per week.](#)

Met privacy is er iets vreemds aan de hand. Massaal hebben we er afstand van gedaan, gewoon via onze smartphone, maar we begrijpen maar half wát we daarmee hebben opgegeven. Vorig jaar werd de wereld even wakker geschud, toen bleek dat het Brits-Amerikaanse Cambridge Analytica met van Facebook geroofde profielen 87 miljoen Amerikaanse kiezers had beïnvloed. Angstige mensen kregen bijvoorbeeld politieke slogans voor wapenbezit op hun scherm. Schandalig natuurlijk. Maar waarom dan precies? Wat betekent het eigenlijk dat Facebook, zoals wordt gezegd ‘meer van onszelf weet dan wijzelf’?

Typisch vragen voor ethici. En dus is het geen wonder dat de Vereniging van Ethici in Nederland een samenkomst organiseerde rond het thema privacy.

Ruim veertig bezoekers zijn ervoor naar het Amsterdamse Pakhuis de Zwijger gekomen. Te oordelen naar het geroezemoes kennen de meeste ethici elkaar. Al zijn er ook buitenstaanders afgekomen op deze ‘Toekomstverkenning’.

Algoritmes slingeren zich als algen om onze benen zodra we het internet in waden

Jan Vorstenbosch, voorzitter van de Vereniging van Ethici in Nederland

Zoals de 24-jarige studente Anne Dolman uit Utrecht. Wat ís privacy precies, dat hoont ze te weten te komen. Want als ie dat weet weet ie nas hoe erò het is

Five wordt genoemd: Google, Facebook, Microsoft, Amazon en Apple. Een andere buitenstaander is Vincent Böhre, directeur van Privacy First, stichting ter behoud en bevordering van onze privacy. “Ethiek staat steeds hoger op de agenda in het privacywereldje”, weet hij te vertellen. “Meestal volgen bedrijven en de overheid gewoon de regels. Maar zeker één op de tien keer moet je keuzes maken: ethische keuzes. Er is steeds meer behoefte aan advies.”

Kijk, dat is een opsteker voor de verzamelde filosofen, van wie de meesten nu blocnotes en pennen hebben opgeduikeld; tablets zijn bij dit privacybewuste publiek minder populair. Alleen Vincent Böhre houdt de telefoon bij de hand en raadpleegt regelmatig zijn timeline.

Je onttrekken

Jan Vorstenbosch, voorzitter van de vereniging, trapt af met een voorlopige definitie van privacy, die teruggaat tot het Latijnse ‘privare’: je onttrekken aan anderen. Met die mogelijkheid is het slecht gesteld, zeker nu algoritmes “zich als algen om onze benen slingeren zodra we het internet in waden”. Zelf heeft Vorstenbosch zoekmachine Google inmiddels ingeruild voor het privacyvriendelijker DuckDuckGo, vertelt hij. Vanmiddag hoopt hij meer tips te krijgen om zijn privégegevens te beschermen.

Dan loopt Bart Jacobs naar voren, hoogleraar computerbeveiliging in Nijmegen. “In het verleden heb ik nog filosofie gestudeerd”, zegt Jacobs. Maar hier is hij juist uitgenodigd omdat hij – heel onfilosofisch – een oplossing heeft voor het probleem dat internet altijd meer privégegevens van ons opvraagt dan nodig is. Waarom moet je je adres invullen als je een 18+ film wilt huren en niet alleen je leeftijd? Waarom heeft het autoverhuurbedrijf behalve je rijbewijs ook je paspoort nodig – met je BSN-nummer erop?

Dat probleem hoopt Bas Jacobs te lossen met de app Irma, genoemd naar een reëel bestaande secretaresse, maar ook de afkorting voor I Reveal My Attributes. Via Irma, ontwikkeld met de Nijmeegse stichting Privacy by Design, kun je online aankopen doen zonder onnodig veel privacy prijs te geven.

Verzet is dus mogelijk, laat deze privacy-expert zien. Al zal rechtsfilosoof Bart van der Sloot later vragen of hij wel goed heeft nagedacht over het begrip privacy.

Die vraag zul je aan Beate Roessler, hoogleraar filosofie in Amsterdam, niet snel stellen: ze geldt internationaal als wijsgerig privacy-expert. “Maar ik ga niet zeggen wat ik al twintigduizend keer heb gezegd.” Is het privacy-probleem ook niet eerder een manipulatie-probleem? Want zo voelt het vaak als je te pas en te onpas gepersonaliseerde advertenties op je scherm krijgt, voor leuke schoenen bijvoorbeeld. We wéten dat zo’n advertentie is gebaseerd op de gigantische hoeveelheid online-informatie die we zelf hebben prijsgegeven (“dat doet iedereen, behalve misschien Bart Jacobs”), maar waarom voelen we ons dan tóch gemanipuleerd?

Nou, legt Roessler uit, omdat de adverteerder doet alsof hij béter dan jij weet wat jij wilt. Dat tast je autonomie aan. Ten eerste breekt de advertentie in op wat je aan het doen bent, werken bijvoorbeeld: niet een moment dat je aan schoenen wilt denken. Ten tweede weet je niet waarom je déze schoenen op het scherm krijgt. Dat heeft iets stiekems. Dat voelt ook als aantasting van je autonomie om zelf te beslissen.

Autonomie

Waarmee Roessler maar wil zeggen dat niet alleen onze privacy onder druk staat, maar ook onze autonomie. Precies daarom was het ook zo’n schandaal

dat Cambridge Analytica kiezers in de VS beïnvloed bleek te hebben. Dat ondergraaft het idee dat we zelf bepalen op wie we stemmen, een essentiële voorwaarde voor democratie.

Trouw

INLOGGEN

Tijd voor het commentaar van Marjolein Lanzing, promovenda ethiek in Eindhoven. “Dat begrip manipulatie is nog best lastig”, merkt ze op. “Spreek je echt alleen van manipulatie als je niet wéét hoe je beïnvloed wordt?” De Chinese overheid werkt aan een puntensysteem dat goed gedrag beloont en slecht gedrag afstraft. Als je te vaak door rood rijdt, heeft dat gevolgen. Het kan ervoor zorgen dat je de trein niet in mag. Chinese burgers weten hoe het systeem werkt. Toch voelen ze zich waarschijnlijk gemanipuleerd. Beate Roessler: “Dit zou ik geen manipulatie noemen, dit is veel erger, het is dwang. Je móét namelijk gehoorzamen.”

Bij het bepalen van onze identiteit willen we het recht houden informatie te vergeten of nog niet te weten

Bart van der Sloot, rechtsfilosoof

Nu heeft Bart Jacobs een vraag voor de zaal: “Heeft iemand daar een idee over?”

Er gaat een hand omhoog. “In sommige westerse landen bestaat een puntenrijbewijs. Als je veel fouten maakt, krijg je een hogere polis. Is dat net zoiets?” Roessler: “China gaat veel verder. Daar bepaalt de overheid wat voor de burger het goede leven is. Zo’n aantasting van je privacy zie ik hier niet zo snel gebeuren. Al wordt er in Duitsland overwogen om de pensioenpolis te verhogen voor mensen zonder kinderen. Dat vind ik heel problematisch, want de overheid heeft er niks mee te maken hoe ik leef. Dan kun je rokers ook wel

een longoperatie misgunnen. Moeten ze maar niet roken. Maar hoe zit het dan met skiën? Of met fietsen! Ook heel gevaarlijk.”

Trouw

INLOGGEN

Bart van der Sloot, jurist en rechtsfilosoof in Tilburg, heeft ook een vraag aan hoogleraar computerbeveiliging Bart Jacobs. “Wordt mijn privacy echt alleen aangetast als ánderen informatie over mij verzamelen? Of is er nóg een probleem? Namelijk dat we zelf niet voortdurend geconfronteerd willen worden met ons vroegere of toekomstige zelf.

“Stel dat ik vroeger veel te dik was. Of dat ik grote kans loop in de toekomst een bepaalde ziekte te ontwikkelen, een voorspelling die in een toekomst van profiling en predictive analytics almaar dichterbij komt. Dan is het niet alleen erg dat een toekomstige werkgever dat te weten komt, het knaagt ook aan mijn zelfbeeld als die informatie steeds maar beschikbaar blijft.”

Juridisch kun je vaak weinig met dat probleem, legt Van der Sloot uit. Waarom zou iemand je níet mogen herinneren aan iets dat gewoon waar is? Maar een ethisch probleem is het wel, want bij het bepalen van onze identiteit willen we het recht houden informatie te vergeten of nóg niet te weten. Privacy is ook het recht met rust gelaten te worden door jezelf.

Regie

Nog een hand uit de zaal. Voor Bart Jacobs. “Gaat die app Irma de meest kwetsbare burgers beschermen tegen dataverzameling?” Antwoord: “Dat houdt me wel bezig. We willen mensen in deze door data gedreven wereld meer regie geven over zichzelf. Maar veel mensen vinden het natuurlijk best prettig dat ze worden geholpen, dan hoeven ze niet autonoom te zijn. (Gelach uit de zaal) Maar je wilt mensen in zekere zin ook dwingen tot autonomie – tot vrije burgers. Dat is heel belangrijk. We hebben wel geprobeerd de bediening zo

intuïtief mogelijk te maken. En **Trouw** is je ziet hoe snel we zijn gewend aan smartphones, ben ik niet pessimistisch.”

INLOGGEN

In het net verschenen nummer van ‘Filosofie en Praktijk’, verschenen bij Garant Uitgevers, is het merendeel van de (deels verder ontwikkelde) lezingen van deze debatmiddag terug te vinden. Te bestellen via 055-5220625 of info@garant-uitgevers.nl.

Lees ook:

Helpt het als we dieren in nood in beeld brengen?

In een eerdere aflevering uit deze reeks bezochten we een debat onder filosofen en ethici over dierenrechten.

UITGELICHT | NET BINNEN

Shell schroeft de winst op, maar hoe staat het met de verduurzaming?

‘Londen, wat willen jullie nou?’ klinkt het in Brussel

DEMOCRATIE

Van ontkenning tot uitstelgedrag: wat het klimaatprobleem doet met ons brein

GROEN

Er zit een zwarte rand aan het nieuwe kinderpardon

COMMENTAAR

Hoe schrijf je Echte Poëzie? Vijf dichtlessen van Tom Lanoye

CULTUUR

Sneeuw en gladheid teisteren Nederlandse snelwegen

AUTEURSRECHT

PRIVACY

COOKIEBELEID

KLANTENSERVICE

deVerdieping
Trouw

Volg ons

Trouw Apps

© 2017 de Persgroep Nederland B.V.

Alle rechten voorbehouden

De Persgroep Nederland is onder andere uitgever van
het [AD](#), [de Volkskrant](#), [het Parool](#) en [Trouw](#)